

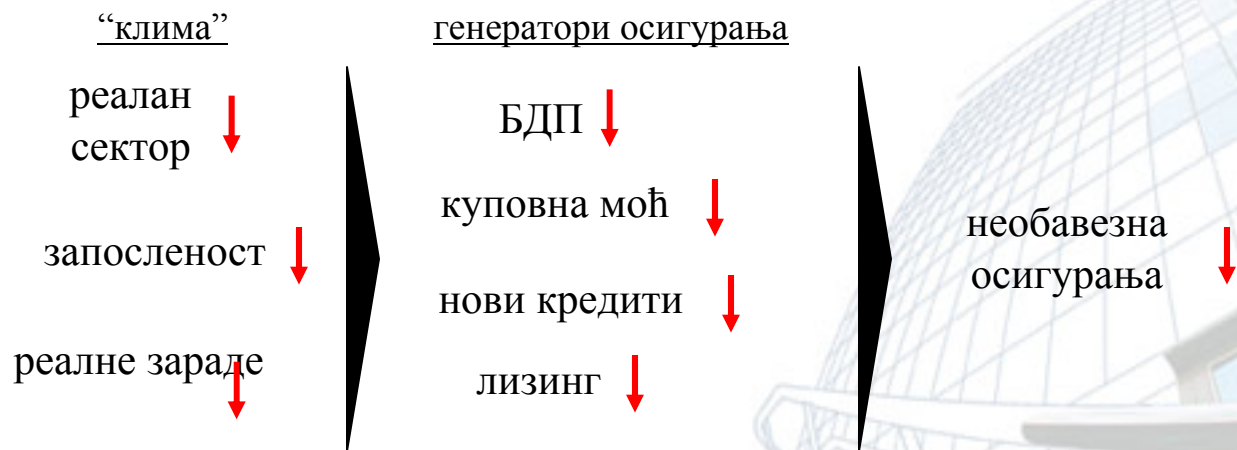
Народна банка Србије

Надзор друштава за осигурање у условима кризе

Мира Ерић-Јовић , вицегувернер
Златибор , мај 2010.

**Из презентације “Тржиште осигурања у Србији у условима глобалне финансијске кризе”-мај 2009.
...али, реално је очекивати**

- Да се значајније последице кризе у осигурању испољавају накнадно и то:
 - Кроз смањење имовине и капитала
 - Успоравање тренда уговарања осигурања
 - Проблематичним наплатама премија
 - Растом штета
 - Растом трошкова (за очување истог нивоа пословања)
- Као и да тренутна “клима” угрожава развој осигурања

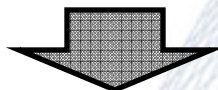

НБС- наставља своју контрацикличну политику

- Активности предузете на ублажавању ефеката кризе:
 - Монетарне
 - Пруденцијалне (релаксација критеријума за: класификацију потраживања, за класификацију реструктурирања и рефинансирања, за улагања техничких резерви, ФССП,...)
 - Супервизорске (дефинисање улоге “ последњег уточишта “)
 - Stand-by аранжман са ИМФ

+

- Мере Владе Републике Србије на повећању износа осигураног депозита и на субвенционисању кредита

макроекономска и финансијска стабилност очувана

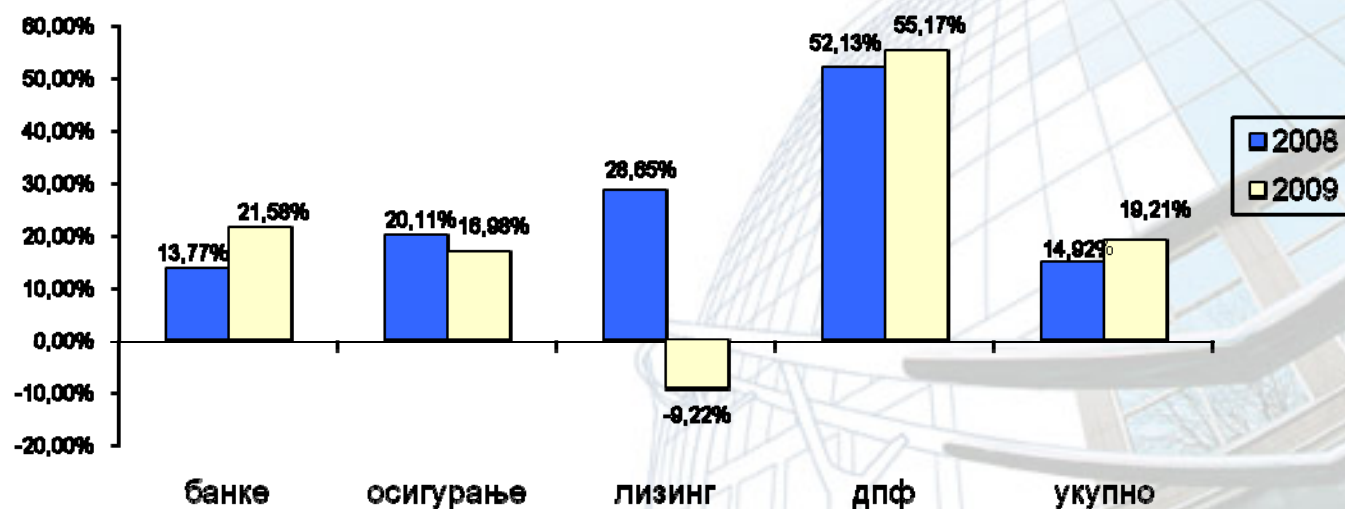

Народна банка Србије

И у периоду светске финансијске кризе финансијски сектор под надзором НБС у Србији очувао стабилност(1)

Пад БДП-а	3%
Пад индустријске производње	12,6%
Пад броја запослених	5,1%
Дефицит текућег рачуна платног биланса /БДП	5,7%
Инфлација	6,6%
Депресијација /ЕУР	8,2%
буџетски дефицит	4,4%

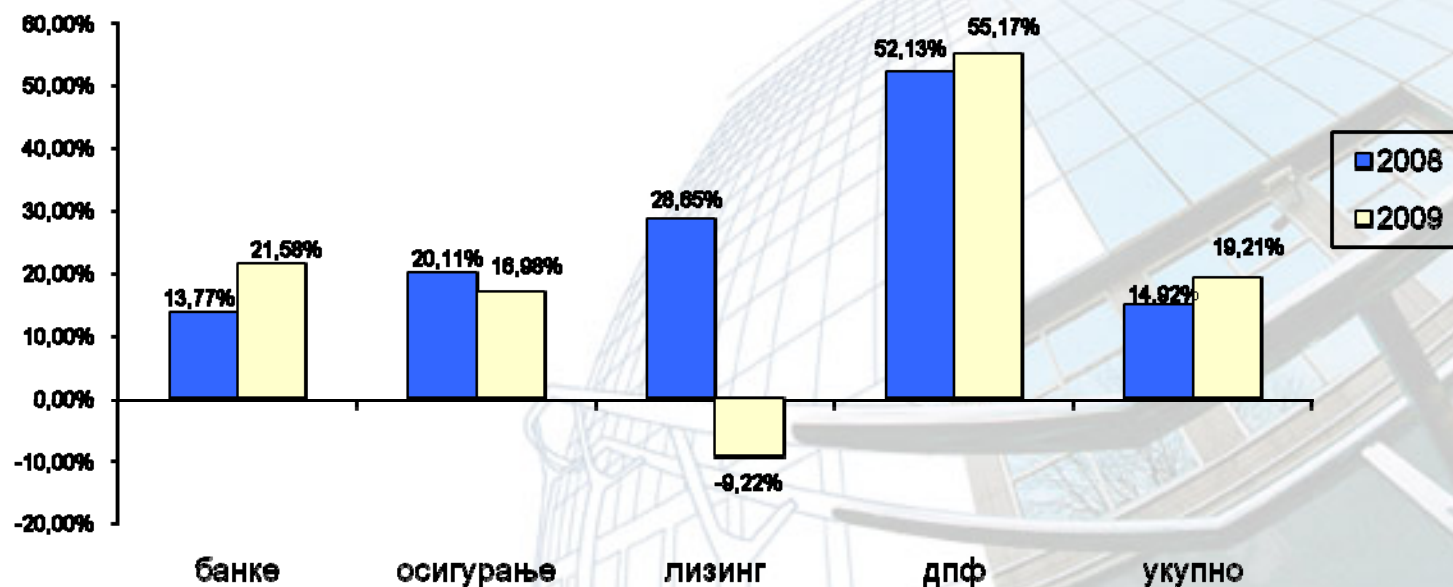
Стопе раста билансних сума у финансијском сектору

И у периоду светске финансијске кризе финансијски сектор под надзором НБС у Србији очувао стабилност(2)

	2006	2007	2008	2009	тренд
Банке – стање девизне штедње у мил. EUR	3.352	4.913	4.781	6.014	↗
Осигурање – број осигурања живота у хиљ.	146	197	232	259	↗
Лизинг – износ пласмана фин. лизинга у мил. EUR	734	956	1.080	871	
ДПФ – број чланова (уговора о чланству) у хиљ	22	158	202	216	↗

Стопе раста билансних сума у финансијском сектору

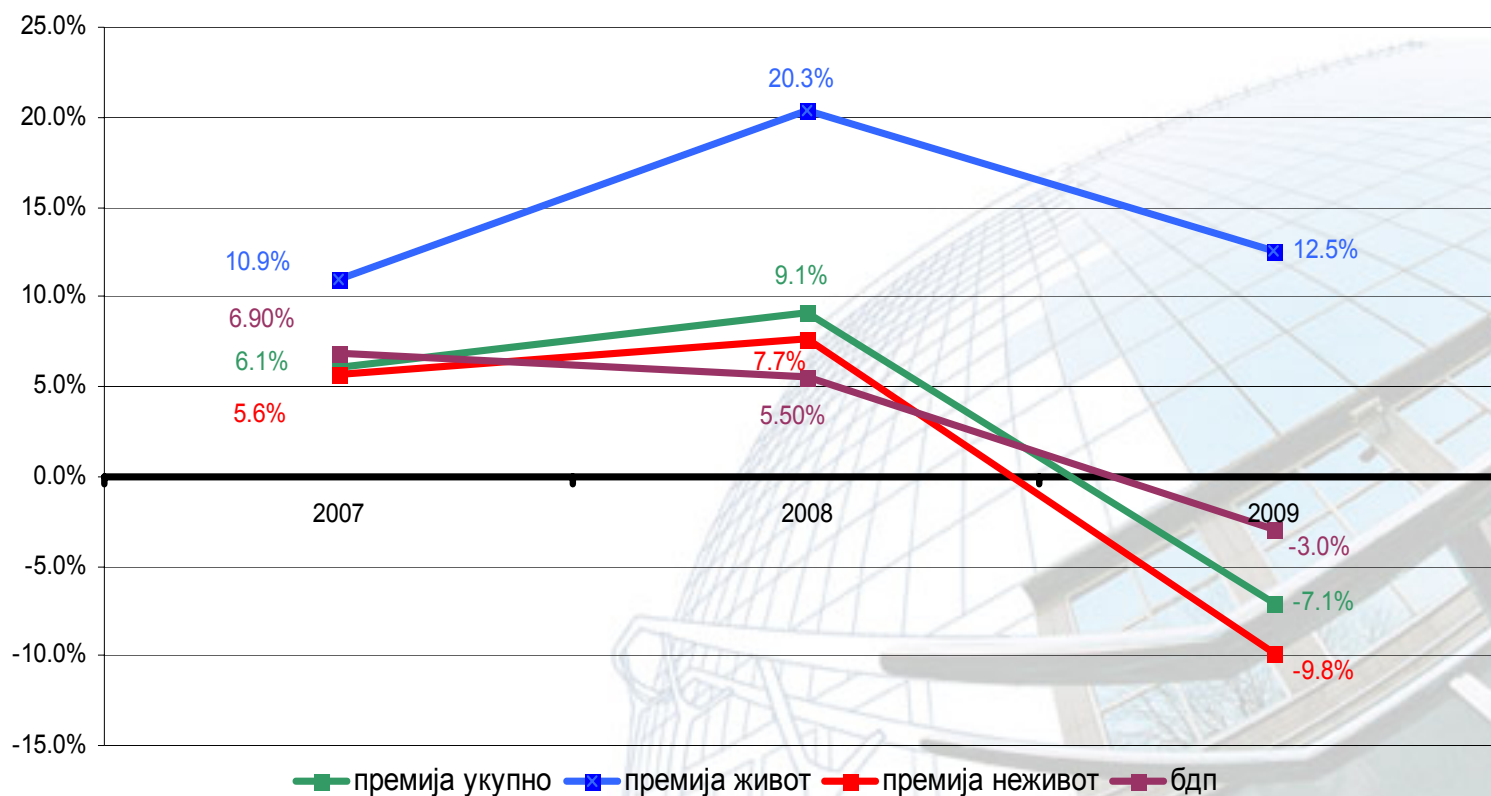

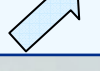
Очекивано- криза реалног сектора одразила се и на сектор осигурања

- раст укупне премије од 2.6% номинално (реални пад од 7,1%):
- раст премије животног осигурања за 24.2% (реални раст од 12,5%)
- пад премије неживотних осигурања за 0.4%: (имовине за 6.3% и каско за 10%)- (реални пад од 9,8%)
- по прелиминарним под.у Словенији: раст укуп.премије 2,8% (пад ЖО за 2% и раст НЖО за 5%); у Хрватској :пад укуп.премије 2% (пад ЖО 0,4% и пад НЖО 2,5%)

Реално кретање бдп-а и премије

Тржиште осигурања у Србији –ипак већина тржишних индикатора је и даље у порасту

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	тренд
Укупна премија	22,6	34,7	38,3	44,8	52,2	53,5	
Премија животних осигурања	1,7	3,3	4	4,9	6,3	7,9	
учешће у укупној премији	7,4%	9,5%	10,6%	11%	12,2%	14,7%	
Премија неживотних осигурања	20,9	31,4	34,3	39,8	45,8	45,7	
Премија по глави становника	€38	€55	€65	€77	€80	€ 76	
Премија животног осигурања по глави становника	€3	€5	€7	€8	€10	€ 11	
Учешће премије у БДП-у	1,6%	2,1%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	
Укупна имовина	30,8	46,4	56	70,6	84,8	99,2	
Капитал	15,6	18,6	20,7	24,7	25,3	29,2	
Техничке резерве	11,5	22,9	28,9	39,5	51,5	60,5	
Број друштава за осигурање	40	19	17	20	24	26	
Број запослених	5407	7283	7876	9697	11713	11142	

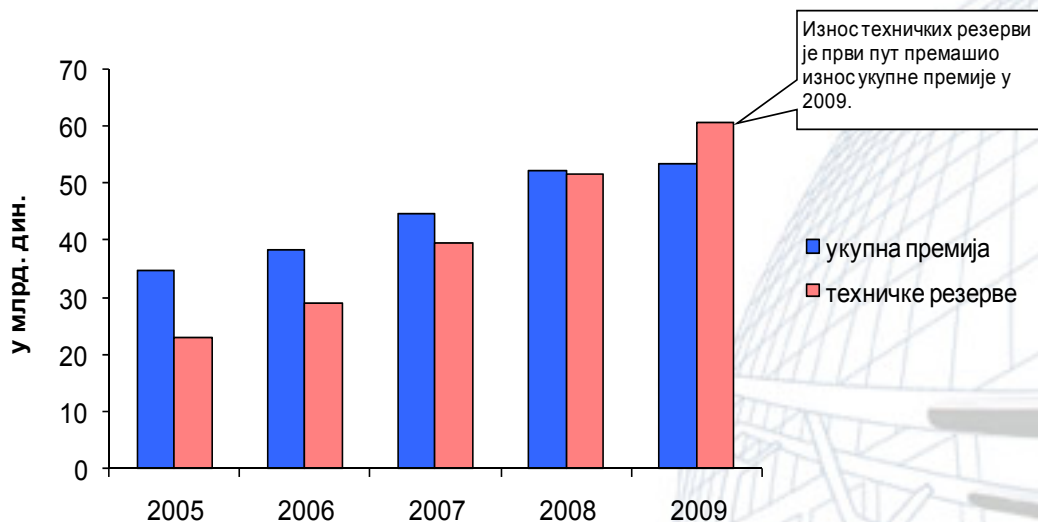
Народна банка Србије

Тржиште осигурања у Србији стабилно: солвентност и ликвидност очувани, техничке резерве расту брже од премије

Маргина солвентности / Гарантна резерва	184%
МТР (меродавни технички резултат у самопридржају)	76,6%
Ликвидност (обртна имовина - залихе / крат. обавезе)	114%

- Однос маргине солвентности и гарантне резерве указује да би ДО била у стању да амортизују и непредвиђене губитке
- МТР као индикатор довољности премија за измирење обавеза и адекватности преноса ризика у реосигурање повољнији је него у 2008.
- Задовољавајућа ликвидност

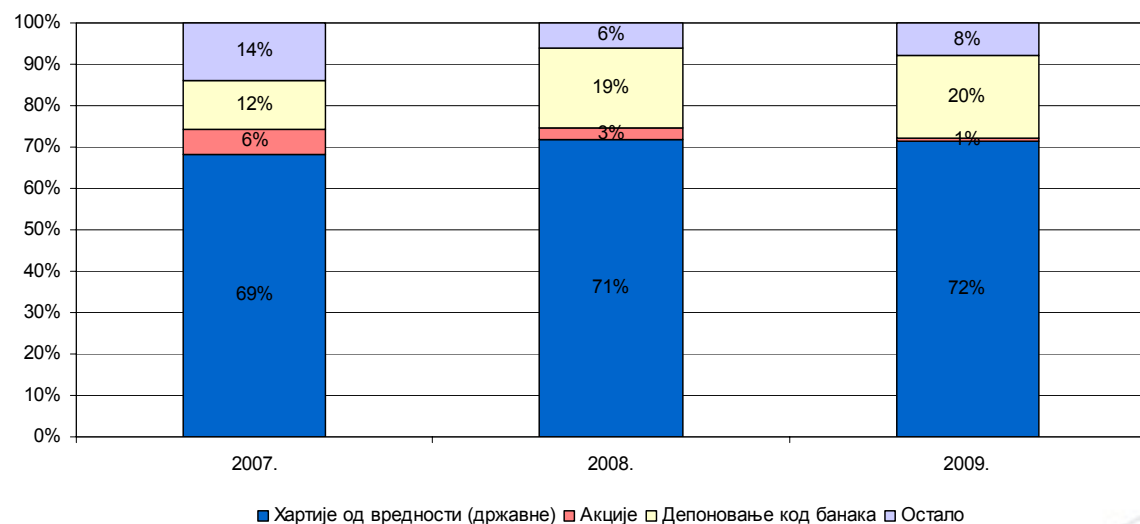
Укупна премија и техничке резерве

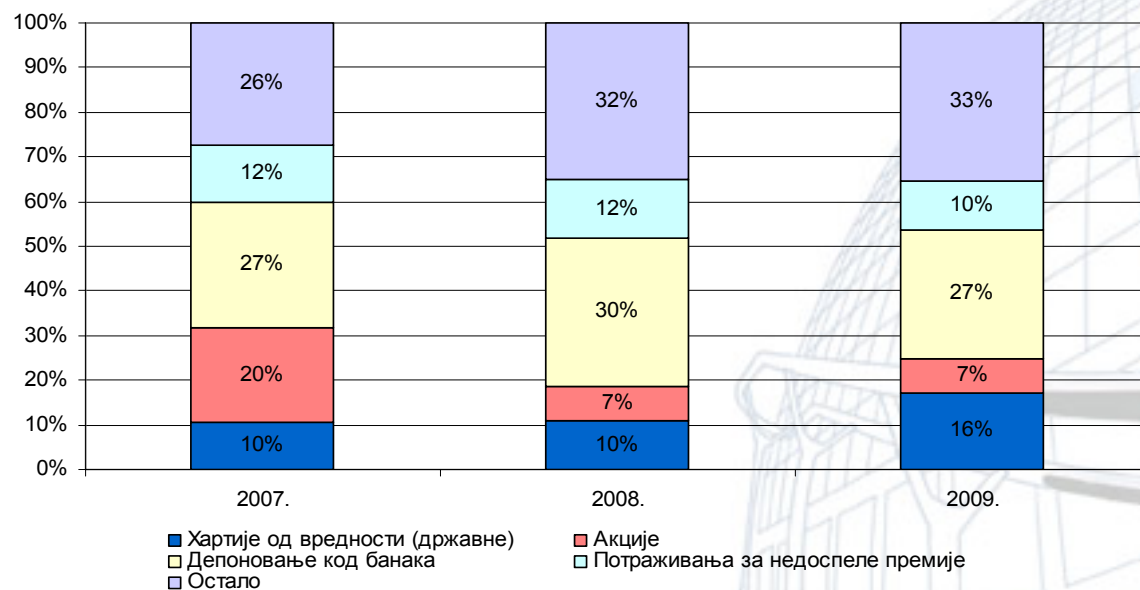
-као резултат успостављања критеријума за обрачун техничких резерви, као и стриктних контрола адекватности издвајања у техничке резерве, осигуравачи реалније процењују ове резерве и тиме у значајнијој мери штите интересе осигураника и корисника осигурања-први пут је раст ТР премашио раст премије и то за 18%

Улагање средстава техничких резерви

Покривеност техничких резерви животних осигурања

Покривеност техничких резерви неживотних осигурања

Основни показатељи:

- Наставак смањења изложености акцијама у 2009. (само 1% за животна и 7% за неживотна)
- Повећање удела државних хартија од вредности у 2009. (72% за животна и 16% за неживотна)
- Код неживотних осигурања дошло је до смањења потраживања за недоспеле премије са 12% у 2008. на 10% у 2009.

Тржиште осигурања у Србији стабилно – страни инвеститори показују велики интерес

- **Број друштава: 26**
 - пословима осигурања бави се 21 ДО, реосигурања 4 , осигурања и реосигурања 1 ДО
 - само пословима животних осигурања бави се 7 ДО, неживотних 9, пословима животних и неживотних осигурања 6 ДО
 - 2 green field инвестиције у 2009: 1 за животно осигурање, 1 за реосигурање
- **Остали учесници:**
 - 15 банака са дозволом за заступање,
 - 69 правних лица,
 - 122 физичка лица-предузетника, 1 туристичка агенција
 - заступници, тј. посредници: 10124 физичка лица
- Настављен тренд смањења концентрације портфеља (Herfindahl Hirschman-ов индекс износи 1233-умерена концентрација)

- ДО у страном власништву бележе преовлађујуће учешће у:

- премији животних осигурања 92,5%,
- премији неживотних осигурања 60,1%,
- укупној имовини 63,8%,
- као и у броју запослених 73,1%

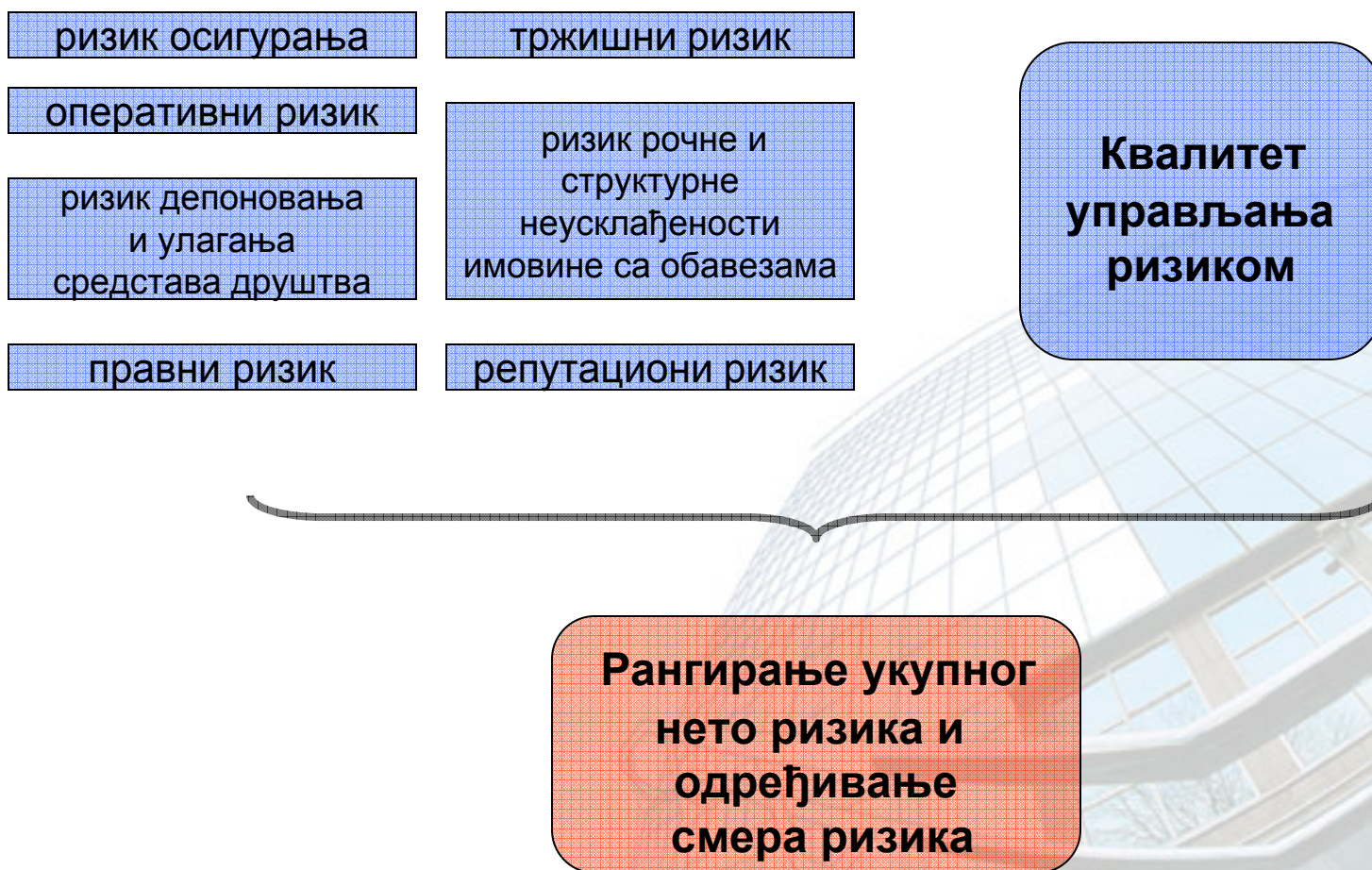
Ипак, присутни ризици-слабости у систему

- **Ризик депоновања и улагања средстава**-проблем наплативости потраживања и исправке вредности код неких ДО
- **Оперативни ризик**
 - -приликом продаје полиса, као и вођења “строге евиденције” АО
 - -неадекватни ИТ системи (неконзистентни подаци) код неких ДО
 - -интерна ревизија-неадекватна (не обавља послове за које је овлашћена)
- **Ризик осигурања**-висок износ ТСО
- **Ризик неадекватног управљања имовином и обавезама**-покриће техничких резерви
- Неадекватна транспарентност
- **Неадекватно корпоративно управљање**

Усмеравање супервизије на контролу управљања ризицима

Јачање функције интерних контрола

Супервизија НБС се преусмерава на процену ризика, матрице ризика

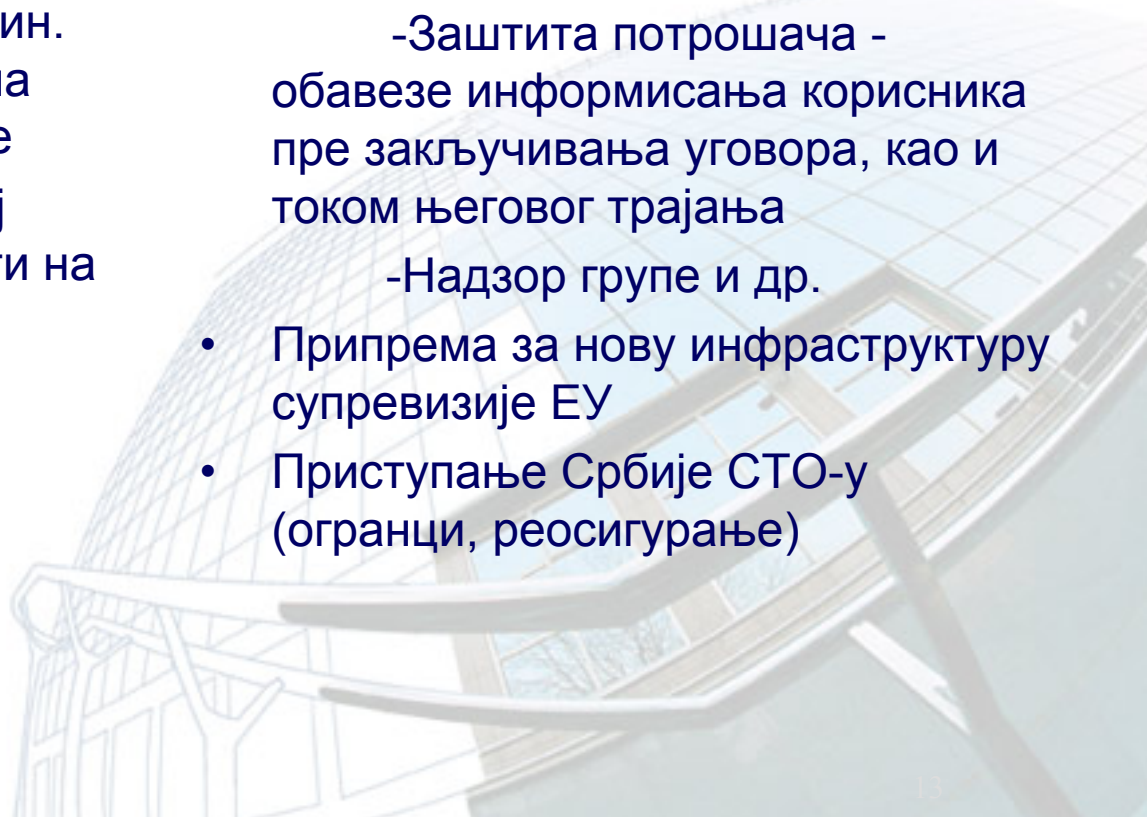

Супервизија НБС усмерена на очување постигнуте стабилности као и на период после кризе

- И поред изазова фин. институције остале стабилне
- Супервизија заснована на процени ризика, уз фокус на макро приступ
- Праћење уочених слабости фин. институција и наставак рада на мерама за њихово отклањање
- У светлу кризе посебан значај имају континуиране активности на унапређењу:
 - Корпоративног управљања
 - Система интерних контрола
 - Едукације корисника
 - Добре пословне праксе
 - Транспарентности

Изазови у наредном периоду:

- НПИ пројекат - хармонизација са законодавством ЕУ
 - Имплементација Закона о обавезном осигурању у саобраћају
 - Заштита потрошача - обавезе информисања корисника пре закључивања уговора, као и током његовог трајања
 - Надзор групе и др.
- Припрема за нову инфраструктуру супревизије ЕУ
- Приступање Србије СТО-у (огранци, реосигурање)

Донети прописи надзора НБС за ублажавање ефекта кризе на сектор осигурања

- Одлука о привременим мерама за очување финансијске стабилности
- Измене одлуке о ограничењима појединих облика депоновања и улагања средстава ТР и ГР:
 - утврђен предужам као средство за покриће ТР
 - повећано дозвољено улагање у депозите
 - критеријуми које испуњавају акције намењене покрићу ТР

И настављено усаглашавање са законодавством ЕУ

- **Закон о обавезном осигурању у саобраћају – 2009.**
(либерализација услова и тарифа, као и повећање суме осигурања-уз транзициони период, рокови за накнаду штете, оснивање ИЦ-а УОСа, нови ГФ)
- Одлука о основним критеријумима **бонус-малус система**, подацима за примену тог система и највишем бонусу (април 2010)
- Одлука о садржини **полисе АО и начину вођења евиденције преузетих полиса** (у фази доношења)
- **У току израде измене закона о осигурању**

Заштита корисника финансијских услуга је од посебног значаја у периоду кризе

НБС пружа заштиту корисницима финансијских услуга кроз:

Подршку

Инфо центар
преко 25.000 позива у 2009.

Медијације
3 пута више медијација у 2009. него у 2008, у 1. кварталу 2010. у више од половине завршених медијација постигнут споразум

Транспарентност

Прописи
Одлука о начину и поступку спровођења општих услова пословања које банка примењује у односу са клијентима физичким лицима

Анкете о кретању каматних стопа банака на кредите становништву

Извештаји банака о приговорима клијената

Препоруке
3 намењене банкама и 1 друштвима за осигурање

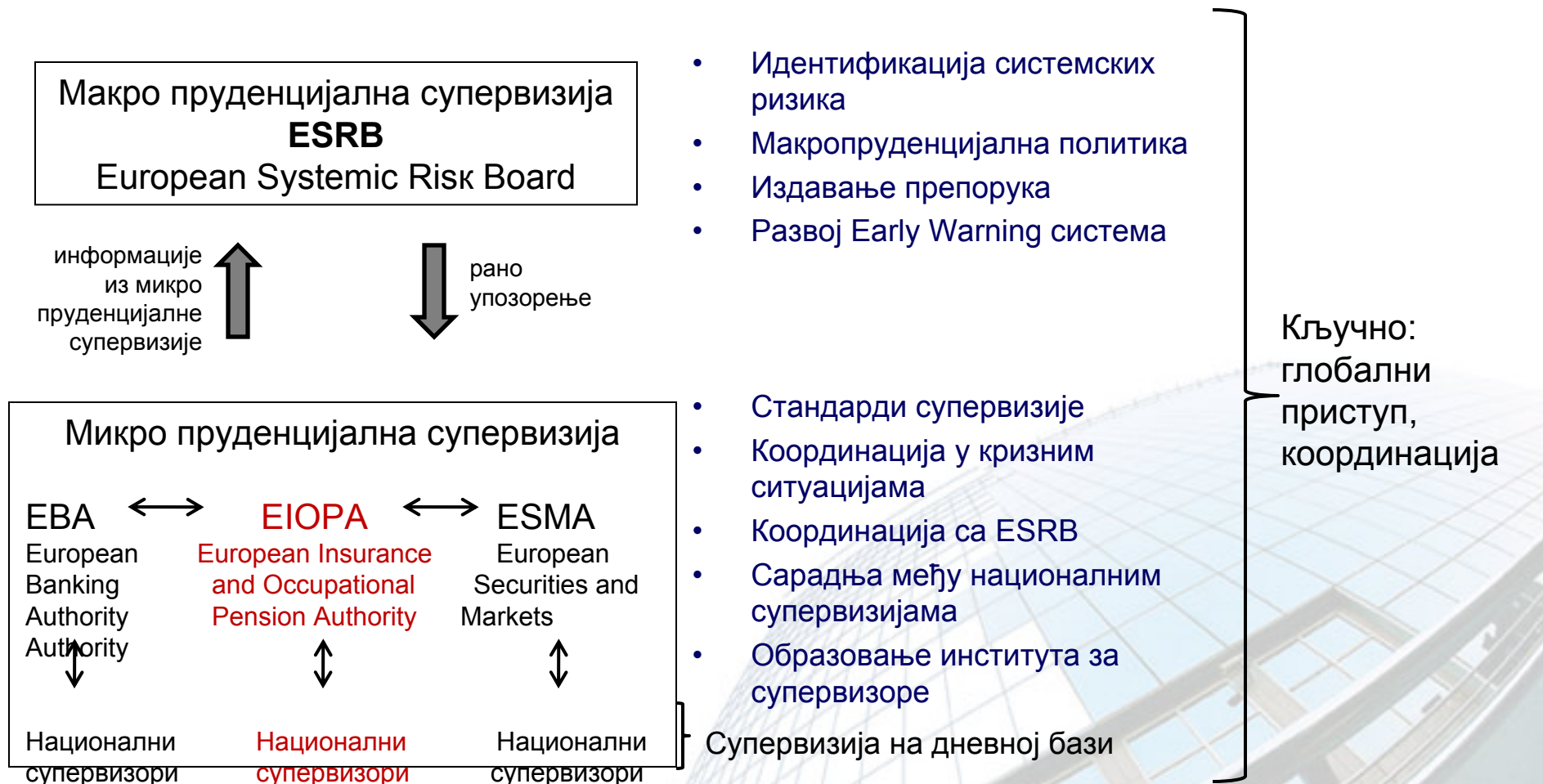
Едукацију

Студија о потреби фин. едукације грађана и начин њеног спровођења

Сајт Твој новац
(www.tvojinovac.nbs.rs)
сајт са водичима на тему животни важних догађаја људи, подаци о финансијским производима и калкулатори

Едукативни материјал
проспекти и брошуре о великом броју финансијских производа

Изазови: реформе у структури европске супервизије – глобална координација

- Препоруке European Commission (de Larosière Report) – **хитно увођење Солвентности II**, циљ:

- Побољшање процене ризика (квалитативно и квантитативно)
- Рационализација менаџмента и супервизија групе ДО
- Јачање координације супервизора

Изазови ДО у наредном периоду

- Јачање underwriting дисциплине, процена ризика који се преузимају
- Пажљив одабир клијената, оцена наплативости потраживања
- Специјализација за сегменте тржишта, пакети-комбинације производа
- Унапређење технике вредновања улагања, проактиван портфолио менаџмент
- Увођење run-off анализа довољности резервација у сва ДО
- Очување ефикасности у исплати штета
- Припреме за нови концепт адекватности капитала
- Јачање транспарентности

Народна банка Србије

Хвала на пажњи

